

med Johs. Steenstrup Slutningen af det 17. samt 18. og 19. Bind af Biografisk Leksikon; desuden har han som Led i Rigsarkivets Embedsetater udgivet *Den civile Centraladministration 1894—1913* (1921). L.s Livsværk er dog de ni store Bind: *Danmark-Norges Traktater 1523—1693*. Som enhver Historiker ved, giver dette Værk ikke blot et mønstergyldigt Optryk af Traktatteksterne, men indeholder udførlige Indledninger til de enkelte Traktater, som navnlig i de senere Bind svulmede op til hele Afhandlinger, og som paa Grundlag af det utrykte indenlandske Kildemateriale bringer en udtømmende Redegørelse for de ofte vidtløftige Forhandlinger, der gik forud for Afslutningen. Dansk Historisk Tidsskrift venter inden længe at kunne bringe en udførlig Anmeldelse af Værket; foreløbig skal det alene fremhæves, at disse Indledninger hver for sig og tilsammen indeholder mangfoldige vigtige Bidrag til Danmarks udenrigspolitiske Historie i over halvandet Aarhundrede.

L. var alle sine Dage en beskeden Mand, der mindst af alt var tilbøjelig til at overvurdere sin personlige Indsats. Adskillige kan ogsaa i Tidens Løb have misforstaaet hans Angst for al Højtidelighed. I Virkeligheden var han en dybt interesseret Mand, i Besiddelse af usædvanlig Viden i dansk og fremmed Historie, og med en stille, men ægte og uselvvisk Kærlighed til sit Fag og sin Videnskab. Igennem næsten et halvt Aarhundrede virkede han i Rigsarkivets Tjeneste og naaede i 1924 at blive dets øverste Leder. Nogen Initiativets Mand var han ikke — af Natur og skræmt af for energiske Forgængere — men han har i al Stiltfærdighed udført et nyttigt og paakrævet Arbejde. Kolleger — ogsaa hans Chefer — skylder ham Tak for Bistand og Vejledning og mange Historikere for gode Raad og megen Hjælp.

Axel Linvald.

Biografiske Etathaandbøger er til overordentlig Nytte for alle, der beskæftiger sig med Historie. Vi har baade fra ældre og yngre Tid en Del, men ikke nær nok. Vi savner haardt en ny Ud-gave af Wibergs Præstehistorie, Hirschs haandskrevne Samlinger til Militæretatens Personalhistorie burde kompletteres og udgives, Hjorth-Nielsens Prokuratorer er kun et enkelt Afdrag paa den Gæld, Personalhistorien staar i til Juristerne, osv. Der er da al Grund til at byde et nyt svært to Binds Værk velkommen: T. A. Topsøe-Jensen og Emil Marquard: *Officerer i den dansk-norske Søetat 1660—1814 og den danske Søetat 1814—1932* (I—II, 1935). I sin Genesis synes det vel afbalanceret, fremgaaet som det er af en

Alliance mellem en Søofficer og en Arkivmand. Det er ikke ligegyldigt, at et Værk som dette bæres frem ikke blot af faglig Kundskab, men ogsaa af den Tradition og Troskab, den personlige Tilknytning giver. Ikke alene solide Data, men en Rytme af Villie, af Fællesskab, af Bedrifter skal læses ud af dets Blade. Ogsaa disse Mænd var med til at skabe Danmark. Saaledes er dette Arbejde om Søofficerer blevet monumentalt i sit Anslag og i sit Ydre, og man tør trygt spaa det en lang Levetid som Hjælper og som Inspirator for mange. Et Spørgsmaal af ikke mindre Betydning er det naturligvis, om Opgaven i Enkeltheder er løst fyldestgørende. Den, der paatager sig meget, kommer ogsaa ud for mange Krav og vil komme til at begaa mange Fejl. Der gives intet Værk af denne Art, hvortil der ikke under Brugen kan gøres en lang Række Tilføjelser. For Topsøe-Jensens og Marquards Bog gælder det specielt, at de to Sider af Opgaven, den personal- og den marinehistoriske i Virkeligheden ligger hinanden ret fjernt og næppe er behandlet helt paa samme Maade af Forfatterne. Det er imidlertid i sig selv overmaade prisværdigt, at de har sat Maalet vidt, og det er et uhyre Stof, der er samlet paa begge Felter. Af stor Værdi er Henvisningerne til det benyttede Arkivmateriale. Gennem dem bliver Bogen til mere end en blot Haandbog, den giver Vejledning til selv at naa ind til Kilderne. *Poul Engelstoft.*

Det maa hilses med megen Anerkendelse, at Generalstaben har ladet Oberstltn. Jens Johansen udarbejde en populært skreven, passende kortfattet, med gode Kort i Teksten og vel valgte Illustrationer forsynet Fremstilling paa Grundlag af det i Aarene 1899—1934 af Generalstaben udgivne Tibinds-Værk om denne Krig (*Danmark-Norges Deltagelse i den store nordiske Krig, Sønderjyllands Befrielse*). Forf. holder sig overalt nær til dette Værk, og hans Arbejde er særdeles vel egnet til at faa Indpas hos en stor Læserkreds.

Efter en Fremstilling af den politiske Udvikling i Hertugdømmerne samt Danmark-Norges Udenrigspolitik giver Forf. en meget god og klar Oversigt over Hærorganisation og -administration i de nordiske Lande, over Kampformerne i Tiden, Administrationsforholdene, Krigens Forberedelse paa begge Sider, korte, træffende Karakteristikker af de vigtigste ledende Personligheder samt Oversigt over Vinterfelttoget i Skaane 1709—10, der endte med Nederlaget ved Helsingborg Marts 1710. Dernæst skildres Hærens Genrejsning 1710—11 og dens Forøgelse paa